

het algemeen kiesrecht worden ingevoerd ter bevestiging van ouderlingen en diakenen en ter bevestiging van predikanten. Vele gemeenten aanvaardden dat kiesrecht en spoedig kregen in tal van kerkeraden de orthodoxen de overhand. Menigeen droomde reeds van een grondig kerkherstel, dank zij de doorwerking van deze nieuwe orde van zaken.

Niet alzo Groen! Hij zag dat het kwaad school niet in het personeel der besturen, maar in de besturen zelf. Niet in de richting der bestuursleden, maar in de organisatie zelf! „Geen verderfelijker geschenk dan art. 23, — schrijft hij — indien men om de aanvankelijk gunstige uitkomsten eener enkel reglementaire kiesbevoegdheid, zich illúsie maakt omtrent de straks dooddelijke(!) werking van een palliatief (verdoovingsmiddel) en het, in onzen tegenwoordigen toestand, alleen genoegzaam panacé (geneesmiddel) voorbijziet.“¹⁴⁾

En dat panacé was de opheffing van de caesaropapistische organisatie!

Natuurlijk ontbrak het ook toen niet aan critiek op Groens agitatie.

Voor al werd gehoord de vermaning om toch vooral „bedachtzaam“ en „voorzichtig“ en „na rijp beraad“ te handelen. Met fijne ironie antwoordt Groen:

„Na rijp beraad, zegt men. Haast u langzaam! — Deze vermaning, waaraan het ons, in dit goede land, nooit ontbreekt, is behartigenswaard. — Haast u langzaam! niet zoo langzaam evenwel, tot het, ten langen leste, te laat zij.“

Ten langen leste. Vergeet niet dat, reeds in 1834, de scheuring of afscheiding het gevolg van vruchteloos protest was.¹⁵⁾

Neen, Groen wil niet voorbarig handelen. — „Voorbarig? Sederli het wederrechtelijk bedrijf van 1816, was de eisch van kerkherstel altijd aan de orde van den dag.“¹⁶⁾

Bronsveld voerde tegen Groen aan, dat de kerk reeds vrij was! „De Synode, die wettig onze kerk bestuurt, zij is het van wie een voorstel tot een nieuwe organisatie moet uitgaan. En zolang zij het niet doet, is elk voorstel, dat van andere zijde tot ons komen mocht, een daad van geweld, van revolutie. Onze kerk is vrij, in dien zin, dat zij zich, door hare wettige organen, kan aangaan tot een geheele nieuwe organisatie van haar bestuur.“

Een echt Groenlandsch antwoord krijgt Bronsveld te verwerken: „Dit is, dunkt mij, een solutie, onjuist in blijmoedigen eenvoud. Eene petitio principii. De Synode bestuurt wettig onze kerk, de Synode is wettig orgaan eener vrije kerk, zegt men. Waaruit is die wettigheid ontkend? Uit de usurpatie van den Staat?“

De Synode is niet anders dan eene begunstigde staatskreatuur. Haar onafhankelijk beheer is voortzetting eener in aard en oorsprong onwettige organisatie. Voortzetting van een maatregel waardoor in 1816 de Kerk, in den vorm van kerkgenootschap, werd aan band gelegd, verscheurd en prijs gegeven aan een quatenus, dat nu bijkans het nec plus ultra van teugellooze ongeloofspropaganda bereikt.¹⁷⁾

Na zijn krachtige actie van 1869/70 trekt Groen zich min of meer uit den practischen kerkelijken strijd terug. Hij schrijft in Januari 1871: „Vrijmaking der Hervormde Kerk. — Ook hierover reken ik mij tot deelgenootschap aan de polemiek dezer dagen, na veeljarigen strijd onverplicht.“¹⁸⁾

Groen blijft tot aan zijn dood aan zijn gedragslijn getrouw. Hij blijft roepen om de Vrijmaking der kerk!

En het woord, dat hij ruim zes jaar voor zijn dood schreef, als de samenvatting van zijn jarenlange worsteling, had hij op zijn sterfbed kunnen herhalen met nog dieper toon, vanwege de droeve teleurstellingen, die hem ook in de laatste levensjaren niet zijn bespaard.

„Vrijmaking van de Hervormde Kerk is, met toenemenden aandrang, begeerd; van het oogenblik af dat zij aan banden gelegd werd.“

In en buiten de Tweede Kamer nam ik, met mijne vrienden, deel aan den langdurigen strijd. — Buiten de Kamer, van 1837 tot op heden. — Als volksvertegenwoordiger. In 1840. In 1849. In 1852. In 1862. In 1863. Niets heeft gebaat.

De zoogenaamde Kerk is telkens meer ontaard in een gouvernementaal en enkel reglementair kerkgenootschap, waar het Evangelie, vooralsnog, voor hoe lang nog? door het ongeloof getolcreerd wordt.¹⁹⁾

H.

C. V.

14) Ned. Ged. I, p. 92.

15) Ned. Ged. I, p. 119.

16) Ned. Ged. I, p. 125.

17) Ned. Ged. I, p. 156.

18) Ned. Ged. II, p. 96.

19) Ned. Ged. I, p. 134. In de volgende deelen van de Nederlandsche Gedachten laat Groen zich minder dikwijls uit over de kerkelijke kwestie. En als hij er over schrijft zijn het voornamelijk historische beschouwingen. Men leze: II, 97, 247/8 (Groen's verhouding tot de Afscheidenen), 281/6, 318/9; III, p. 159 (over de Afscheiding); 337/8; 374/3 (over de kerkelijke kwestie); IV, p. 104 (over de Afscheidenen), 190 v. (over Groen's conflict met Da Costa over de kerkelijke kwestie in 1843), 227 v. (idem), 259 v. (idem), 266

OPVOEDING EN ONDERWIS

Het Wetsontwerp-Opleiding.

Het Wetsontwerp, regelande de opleiding van onze onderwijzers en onderwijzeressen, is verschenen en maakt een onderwerp van bespreking uit in onze pers. Het voornaamste nieuwe in dit ontwerp is, dat de opleiding voortaan niet drie, maar vier jaar zal duren, evenwel zonder dat de theoretische vorming verzwakt wordt. De stof van het derde jaar wordt over het derde en het vierde jaar verdeeld. De daardoor vrijkomende tijd wordt besteed aan de ruimere praktische oefening in leerscholen en aan eigen studie.

De verbeterde praktische opleiding is het sterke punt in het ontwerp. Daar heeft ieder wel zin in. Alleen, wie met een dergelijken arbeid bekend is, weet, dat de eigenlijke praktische bekwaaming pas komt, wanneer de leerkracht later zijn jaren van verantwoordelijk werk krijgt. Dat neemt niet weg, dat het geen overvloedige weelde is, wanneer de a.s. onderwijzer een paar jaar lang de lessen van goede leerkrachten bijwoont en zelf ook al eens de hand aan den ploeg mag slaan.

Als een voordeel moet ook worden beschouwd, dat gedurende één jaar, het wetsontwerp noemt 1940, geen examens zullen worden gehouden. Immers, daardoor kan de groote voorraad van reeds geslaagde kandidaten iets verminderen.

Er zijn echter ook nog al wat bezwaren.

Allereerst zou ik willen vragen, of het wel de geschikte tijd is, om de opleiding te verzwaken. Heel wat ouders hebben het al moeilijk met de drie jaar, na de voorbereiding aan M.U.L.O.-scholen enz. En waar de geringe vooruitzichten de animo voor het onderwijzerschap sterk hebben verminderd, dringt de vraag zich op, of er geen kweekscholen zullen bezwijken door te weinig toevoer, kweekscholen, die we later toch noodig hebben. Immers, in weerwil van de financiële gelijkstelling met de Rijkskweekscholen door het wetsontwerp bedoeld, zullen de Bijzondere Kweekscholen niet minder dan 75 kandidaten in vijf jaar mogen leveren, op verbeurte van een deel der Rijkssubsidie.

En tegen de verzwaring der opleiding weegt geen ander voordeel op. Had Z.Exc. van deze gelegenheid gebruik gemaakt, de opleiding vijfjarig te maken, met als einddiploma de hoofddiakte, zooals zijn ambtsvoorgangers Dr. De Visser en Mr. Marchant bedoelden, dan zou hij aan de opleiding groter dienst hebben bewezen. Nu blijft de hoofddiakte-studie apart staan. De Kweekschool levert haar leerlingen niet volledig af. Want ook al kunnen ze een B-cursus aan de Kweekschool volgen, de hoofddiakte kan niet worden verkregen dan door een neutraal staatsexamen. Dit kan moeilijk een ideaal sluitstuk genoemd worden. In de vijfjarige Kweekschool zou ook de twee jaar praktische opleiding kunnen worden gevonden, terwijl voor de meisjes, die geen hoofddiakte begeeren, een andere regeling zou moeten worden getroffen. Gedurende twee jaar zouden geen examens kunnen worden gehouden, maar dat is nu juist geen bezwaar.

Een bezwaar van dit wetsontwerp is ook nog, dat de jongelui, die nu in klas I zitten, zoo maar plotseling voor het feit worden gesteld, dat ze in 1940 geen examens kunnen doen. Daar hebben ze bij hun komst op de kweekschool niet op kunnen rekenen. Billijk lijkt mij, in 1941 geen examens te houden; de jongelui die dan straks in 1938 zich voor de Kweekschool aanmelden, weten vooruit, waar ze op kunnen rekenen.

Ook rijst de vraag, of wel elke Kweekschool over voldoende oefenscholen zal kunnen beschikken, om de jongelui aan de praktische oefening te zetten, temeer, daar de Minister niet spreekt van het honoreren van deze diensten, door de onderwijzers aan de leer- en oefenscholen gepresteerd.

Op de details van het Wetsontwerp gaan we hier nu niet in. Dat voortaan financiële gelijkstelling zal bestaan tusschen Openbare en Bijzondere Kweekscholen is een uitvloeisel van de richting in ons land gevolgd. Dat loopt ongetwijfeld hier en daar wel uit op belemmering van de vrijheid van beweging. De opnemings van de bepalingen voor de opleiding in de wet moet als doelmatiger worden beschouwd dan de regeling bij Koninklijke Besluiten, ofschoon ook volgens het nieuwe ontwerp weer heel wat bij K.B. zal worden afgedaan.

Onze eindconclusie is, dat van dit ontwerp tot onze spijt geen afdoende regeling van de opleiding kan worden verwacht. Ook kan het niet als een stap in de goede richting worden beschouwd. Voor onafzienbare tijd is de onvoldoende leiding onzer aanstaande leerkrachten wettelijk vastgelegd, terwijl de kosten vrij zeker meer zullen bedragen dan de Minister bedoelt.

G. MEIMA.

(idem), 275 v. (Groen en de Afscheiding), 291/6, 315/6, 321 (over de Afscheidenen), 334 v., 340 v., 361 v., 375, 377 v.; V, p. 17—23 (Da Costa's houding in 1843), 98—108 (Wormser en Da Costa), 113, 159, 291 v. (Afscheidenen), 365 v.; VI, p. 7/8, 30, 39, 41, 53.

PERSSCHOUW

Geref. Jongelingsblad.

Het „Geref. Jongelingsblad“ komt nog terug op mijn rede voor de Oranjesgarde. We lezen:

„Spijt mij zeer, dat Prof. Schilder niet ingaat op het punt, waar het alleen om gaat.“

Er is geen sprake van, dat ik de stoute stelling zou hebben aangedurfd, dat de rede van Prof. Schilder, voor de Oranje-Garde uitgesproken, in strijd zou zijn met zijn eigen standpunt.

Ik heb op die rede geen enkel woord van critiek geoordeeld!

Integendeel — ik heb juist uit die rede aangetoond, dat Prof. Schilder wel gevoeld heeft, dat de grondslag der Oranje-Garde veel te vaag was.

Het gaat niet om de gehouden rede, maar om het optreden zelve.

Ziezo, een stapje verder. Voorts: ik heb van te voren verlof gekregen, te zeggen, wat ik wilde; en over den grondslag — dat mag ik wel verklappen — wilde men overleggen. Maar dat weet niemand, en behoort ook niet te worden in rekening gebracht. Ik ga niet de hoofdzak voorbij, zooals de heer Stap schrijft; hij licht dit nog nader aldus toe:

„U wilt, dat we uw standpunt zullen omschrijven.“

Ik heb dat reeds gedaan in mijn persschouw van 11 Maart, toen ik sprak van iemand: „die met zooveel vuur strijdt om toch vooral ons Gereformeerde leven principieel-zuiver te houden.“

Maar daar loopt het niet over. Ik ging terug tot wat vóór 11 Maart geschreven was. Ik wilde, dat het Jongelingsblad precies aangaf, wat mijn standpunt was inzake het houden van spreekbeurten voor of in organisaties, die niet op gereformeerden grondslag staan, en over het recht van zulke organisaties zelf. Daarover heb ik me herhaaldelijk uitgesproken. Men zal moeten aantoonen, dat ik daarmee in strijd kwam; wat ik ontken.

We lezen verder:

„We hebben hier te doen met een inter-confessionele organisatie en dat is ons nog weer heel duidelijk geworden, toen de Voorzitter dier organisatie in zijn openingswoord zei:“

„Daarom is onze grondslag Gods Woord!“

„Dat moet in zijn geweldigheid zoo dreunen, dat „moet in de historische omlijsting van wat wij be- doelen zoo imponeren, dat ons theologiseerend, „analyseerend, schismatiseerend volk van vandaag „nu eens zwijgt.“

Gelukkig, Prof. Schilder heeft niet gezweigd en hij heeft in zijn toespraak er op gewezen, dat hier een toelichtend artikel noodig was.

Maar dat neemt niet weg, dat de Hervormde voorzitter dier organisatie ons theologiseerend, analyseerend, schismatiseerend volk toch maar het zwijgen wilde opleggen.

En daarom vragen we: Waarom dat optreden in die propagandavergadering, Professor?

Die vraag kan ik beantwoorden, als men mijn standpunt inzake spreekbeurten (zie boven) weergeeft. Eerder niet. Overigens: moet elke spreekbeurt worden geweigerd aan een organisatie, waarvan een bestuurlid wel eens dingen zegt, waarmee men het niet eens is? Doet alzo de bondsvoorzitter? Ik meen: neen. Om van andere figuren in den Bond maar te zwijgen.

Tenslotte:

Wat de slotzin betreft: Prof. Schilder beschuldigt mij van onrecht in de polemiek. Met nadruk zet ik daartegenover, dat ik mij daarvan niet bewust ben; wat ik over de Oranje-Garde geschreven heb neem ik ook nu nog voor de volle 100 % voor mijn rekening.

Maar heel ernstig zouden we aan Prof. Schilder de vraag willen voorleggen waarvoor het noodig is zulk een beschuldiging publiek uit te spreken, zonder dat hij mij eerst gehoord heeft.

Waarvoor is het noodig iemand op die manier te wonden?

Ik heb den heer Stap niet beschuldigd, maar opgemerkt, dat het orgaan der Oranjesgarde onrecht had gedaan. Dat is gebleken uit wat publiek gemaakt is. Desverlangd wil ik het nader aantonen, als over en weer de stukken worden overgelegd. Maar stichten doet het nu niet meer.

Over de zoogenaamde meeningsverschillen.

Uit „Amersfoortsche Kerkbode“ verneem ik, dat het „Calvinistisch Weekblad“ geschreven heeft:

„1e. dat de betekenissen der verschillen in menig opzicht zeer overdreven wordt. Nadere studie doet in sommige daarvan niet meer overblijven dan een verschil in terminologie of in methode.“

2e. dat wat aan afwijkende voorstellingen gegeven wordt de leer is van aparte personen.“

Ds. S. J. Popma merkt hierbij op:

Wat nu het eerste betreft, kunnen we dus dank brengen aan die kerkbladen, die zich de moeite hebben getroost die nadere studie te verrichten.

En bij het tweede moet opgemerkt, dat het natuurlijk mogelijk is, dat er afwijkende meeningen zijn in den zin van afwijkende van de belijdenis, maar aangetoond is dit tot op heden nog niet.

Wij zijn het hartroerend met Ds. Popma eens. We voegen er aan toe, dat het „Calvinistisch Weekblad“ hier zwenkt. Zelf heeft het blad indertijd uitgeroepen, dat er werk was voor de synode, en zelfs een keer een

vertrouwen
wat men bij
lezen. Overig

Uit: „Nieuw
Febr. 1938:“

Het klee
Maria hem
maar aan

De Wijn-
myrrh' wie
hebben uit
wijzen ver-
naar Egypte

Later
van Jozef
kleed van
leeraar, v
kwamen d
kleed, den
geweven. Z
de mantel
was zóó m
of ploed, z
het fijne
den Vader,
zinnigheid

Maar m
mantel van
der duister
het spottik
doorn to
uit te beel
spijkerend
kleed en o
lot. Daar g
„Schamel“
Maar de
schamelhei
van het ki
Zoon des N
schuilplek.
de verloren
dat in de

Zijn gez
van Hem. (i
in zij Hem
bij wat he
waarheid

voeren ons
draagt der
mensen
den Zoon.
die van de
tot een ra
den konin

Niet wat
stremt. Wi
prediking
de zegener
hart, de ge

Tot zoove
We blijve
het bezwa
noch met „
willekeurige
Schrift.

Zoals ree
uitgebracht
over versche
in de kerk
geweest, dat
van de veri
Dr. J. Thijs
komt de rea
Kerkbode“ s

J. T. sch
verbondski
de kinder
genadeverl

Dat hou
zijn of zul
verbond h
er zijn er
en zij gan

Omdat i
artikelen
Heelema
gevoelen v
lotte van
dan slecht
gewillig is

dat Hij het
door ons
gelooven, i
verbond h
ditioneel

De laats
evenmin e
als de ve
genadebek

Tot zoove
tot tegenspr
neer bij ver

„Maar d
De schri
het verbor
Immers
omvat, ka
breken.

Dat is b
ling van
hebben we